

Тақырып-1. Корпорациялар қаржысы: ұйымдастыру негіздері және олардың қаржы сферасындағы мазмұны

- 1. Корпорация қаржылары: мәні, функциялары және міндеттері**
- 2. Корпоративтік қаржы түсінігі және функциялары**
- 3. Корпоративтің қаржылық ресурстары**

Мақсаты:

- корпоративтік қаржы мәнін мазмұндау;*
- корпоративтік қаржы функцияларын атау және оларды нақтылап сипаттау;*
- корпоративтік қаржыны ұйымдастыру принципін анықтау;*
- корпорация қызметін және оның құрамдас бөлігінің қаржылық ортасын сипаттау.*

1. Корпорация қаржылары: мәні, функциялары және міндеттері

Кәсіпорын (корпорация) қаржыларының мәнін түсіну үшін қаржы ұғымын түсіну қажет. Экономикалық категория ретіндегі қаржының мазмұнын құрайтын қатынастардың өзгешелігі – олардың көрінісінің әрқашан ақшалай нысанының бола тындығында. Сондықтан қаржылық қатынастардың ақшалай нысаны – қаржының маңызды белгісі. Қаржылық қатынастар өзінің негізінде ұдайы өндірістік қатынастар болып табылады. Қаржылық қатынастардың ұдайы өндірістік сипаты экономикалық категория ретіндегі олардың айрықша белгісі.

Қаржының нақтылы жұмсауға арналған түрлі мақсатты ақшалай ресурстардың қозғалысында көрінуі оның ерекше белгісі болып табылады. Нақтылы жұмсауға арналған мақсатты ақшалай-қаржылық ресурстар және қорланымдар қоғамдық өндіріс қатысушыларының барлығында, өндірістік емес сферада қаржылық әдістердің көмегімен жасалады. Әдістер қаржылық қатынастарда іс-әрекеттің амалдары ретінде директивалық қажетті, сөзсіз болатын, міндетті сипатты игеріп алады, бұл экономиканы реттеудің қажеттігімен және қоғамдық дамудың мақсаттарына арналған ақшалай ресурстарды пайдаланудың көлемдері мен бағыттарын алдын ала қарастыру қажеттілігімен байланысты болады.

Қаржылық ресурстардың бүкіл ақшалай қаражаттардан бөлініп тұратын ерекшелігі сол, олар экономиканы басқарудың барлық деңгейлерінде ақшалай нысандағы құнның біржақты қозғалысының негізінде жасалады.

Қаржының қатысуынсыз қоғамдық өнімнің жеке бөліктерге бөлінуі мүмкін емес. Қаржы қоғамдық өнімді жасау мен пайдалану арасындағы байланыстырушы буын болып табылады.

Қаржының мәні оның маңызды болып табылатын сандық жағында емес, бұл категорияның жұмыс істеуі тек оған тән функцияларды орындау кезінде пайда болатын қоғамдық қатынастардың мазмұнында ашылады. Мұндай тәсілдемеде қаржы дегеніміз – бұл шаруашылық жүргізуші субъектілерде және мемлекетте ақшалай табыстарды, қорланымдарды және қорларды қалыптастыру және пайдалану жолымен олардың сан алуан мұқтаждықтарын қанағаттандыру үшін қоғамдық өнімді жасау және оның құнының қозғалысын қамтамасыз ететін ұдайы өндіріс үдерісінде пайда болатын экономикалық қатынастар.

Сонымен жоғарыда айтылғандардың негізінде қаржыға мынадай түсініктеме беруге болады: қаржы – бұл:

- 1) ақшалай қорларды жасау, бөлу, қайта бөлу және пайдалану үдерісіндегі қатынастарды бейнелеп көрсететін экономикалық категория;
- 2) ақшамен айналысу және оны басқару практикасы;
- 3) қандай да бір жобаға қатысатын капитал; ең алдымен жаңа істі бастау үшін алынатын капитал.

Қаржы – өндірістік категория, өйткені ол өндіріс үдерісінде өндірістік капиталдың толық айналымына қызмет көрсетеді және бұл үдеріске белсенді ықпал етеді.

Материалдық өндіріс сферасының шаруашылық жүргізуші субъектілерінің қаржысы қаржы жүйесінің негізін құрайды, материалдық өндірісте нақты өнім – қоғамның қаржылық ресурстарының негізгі көзі жасалынатындықтан, ол қаржы жүйесінің бастапқы буыны болып табылады.

Шаруашылық жүргізуші субъектілер қаржысының біршама екі дербес қосалқы буыны болады:

1) материалдық өндіріс сферасының (нақты сектордың) шаруашылық жүргізуші субъектілерінің қаржысы;

2) өндірістік емес сфераның (қызметтер сферасының) ұйымдары мен мекемелерінің қаржысы.

Өндіріс сферасының қаржылары өндірістік компанияларда, фирмаларда, корпорацияларда, шаруашылық қызметті ұйымдастырудың басқа нысандарында орталықтандырылмаған ақшалай қорларды қалыптастыру мен тиімді пайдаланудың, сондай-ақ қаражаттарды аталған шаруашылық жүргізуші субъектілердің жоғарғы органдарының мақсатты және резервтік қорларына орталықтандырудың мәселелерін шешеді.

Шаруашылық жүргізуші субъектілердің қаржысы – бірыңғай қаржы жүйесінің құрамды бөлігі және айрықша сферасы болып табылады, оның орталықтандырылмаған бөлігін құрайды.

Сөйтіп, Қазақстан Республикасында қаржы жүйе сінің құрамы қаржылық қатынастардың біршама дербес мына буындарынан тұрады:

Кесте 1. Қазақстан Республикасы қаржы жүйесі

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІ						
ЖАЛПЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАРЖЫ				ШАРУАШЫЛЫҚ ЖҮРГІЗУШІ СУБЪЕКТІЛЕРДІҢ ҚАРЖЫСЫ (ШЖС)		ҮЙ ШАРУАШЫЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚАРЖЫСЫ
Мемлекеттік бюджет		Мемлекеттік кредит	Бюджеттен тыс қорлар	Коммерциялық ұйымның қаржысы	Коммерциялық емес ұйымның (қызмет көрсету сферасы) қаржысы	
Республикалық бюджет	Жергілікті бюджеттер: облыстардың бюджеттері, қалалық, аудандық	Мемлекеттік борыш (ішкі, сыртқы)	Мемлекеттік жинақтаушы зейнетақы қоры, Әлеуметтік сақтандырудың		Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылықтың, халыққа тұрмыстық қызмет көрсетудің, көлік, денсаулық сақтау, білім беру, мәдениет, ғылым	
Орталықтандырылған қаржылар			Орталықтандырылмаған қаржылар			

Қаржылық қатынастардың алғашқы буыны жалпы мемлекеттік, яғни орталықтандырылған қаржыларға жатады және макродеңгейдегі экономика мен әлеуметтік қатынастарды реттеу үшін пайдаланылады. Шаруашылық жүргізуші субъектілердің қаржысы, ұй шаруашылықтарының қаржысы

орталықтандырылмаған қаржыларға жатады және микродеңгейдегі экономика мен әлеуметтік реттеу, ынталандыру үшін пайдаланылады.

Қаржылық қатынастар өзінің экономикалық табиғаты жөнінен бөлгіштік қатынастар болып табылады, оның үстіне құнды бөлу ең алдымен субъектілер бойынша жүзеге асырылады. Сондықтан қоғамдық өндірістегі субъектілердің рөлі қаржылық қатынастар жіктемесінің алғашқы объективті белгісі ретінде көрінеді.

Қоғамдық қатынастардың иерархиясында ақшалай қатынастар экономикалық қатынастарға жатады, ал бұл қатынастар өз кезегінде қоғамдық қатынастар жүйесінің айқындаушы бөлігі – өндірістік қатынастарға кіріктіріледі. Бұдан қаржылық қатынастар – өндірістік қатынастардың бір бөлігі, яғни базистік қатынастар болып табылады деуге болады.

Қаржылық қатынастар қаржылық мүдделер жайында, негізінде – ақшалай тұлғаланымда, ақшалай өлшемінде ортақтастырылған қатынастар субъектілерінің материалдық мүдделері жайында пайда болады.

Өндірістік қатынастар тауарларды, игіліктерді және қызметтерді қоғамдық өндіру, бөлу, айырбастау және тұтыну үдерісінде қалыптасады, бұл тауарлар, игіліктер және қызметтер осы үздіксіз жалғасып жататын төрт стадияның (фазаның) өзара байланысы және өзара тәуелді үйлесімі ретіндегі ұдайы өндірісті сипаттайды.

Ұдайы өндіріс стадиялары қоғамдық өндіріс үдерісінің қатысушылары арасында тауарлық қатынастардың болуын айқындайды, өйткені өндірілген өнімдер сатып алуға-сатуға жататын тауарлар ретінде болады: өнім оны тұтынудан бұрын айырбастау және бөлу стадияларынан өтеді. Бұл ретте материалдық өндіріс қатысушыларының ғана емес, қоғамдық қатынастардың барлық қатысушыларының қажеттіліктері мен мүдделері қанағаттандырылуы тиіс.

2. Корпоративтік қаржы түсінігі және функциялары

Корпоративтік қаржы түсінігі. «Корпорация» ұғымы күнделікті тәжірибеде оның мазмұны кең және тар мағынада қолданылуы мүмкін.

Корпорация–бұл кәсіпкерлік қызметті ұйымдастыру үшін құрылған шаруашылық субъект, оның экономикалық мақсаты қоғамдық тұтынуды қамтамасыз ету және пайда алу болып табылады.

Корпорация қаржысының жағдайы жалпы мемлекеттік және аймақтық ақша қорларының қаржы ресурстарымен қамтамасыз етілуіне елеулі әсер етеді.

Неғұрлым кәсіпорындардың қаржылық жағдайы мықты әрі берік болса, соғұрлым жалпы мемлекеттік және аймақтық ақша қорлары толығымен қамтамасыз етіледі, әлеуметтік-мәдени және қоғамның басқа да қажеттіліктері жеткілікті түрде қанағаттандырылады.

Кең мағынада «**корпорация**» - бұл бірлестік, жеке және заңды тұлғалардың әлеуметтік пайдалы қызметті жүзеге асыру үшін, заңды тұлға мәртебесі бар, яғни, іс жүзінде кез-келген фирма – заңды тұлға, меншікті капитал мен орындайтын келісім-шарттар бойынша тауарлар мен қызметтерді жеткізу және өз міндеттемелерін корпорация деп есептеуге болады.

Қаржы менеджерін басқару объектісі болып корпоративтік қаржы, яғни ақша ағындарының қозғалысы, ақша қорлары (табыстарды), капиталды пайдалану және қалыптастыруға жататын, ақшалай қатынастар (байланыстар) жиынтығы табылады.

Корпорация қаржысы – бұл негізгі және айналмалы капиталдың құрылуы, корпорациялардың ақшалай қаражат қорларының және олардың бөлінуі мен

пайдаланылуы процесінде пайда болдатын қаржылық немесе ақшалай қозғалыстар.

Қаржылық қатынастар. Корпорацияның ақша қорларын пайдалану және қалыптастыру процессінде Қорларын қалыптастыру және пайдалану процесінде ақшалай қарым-қатынастардың кең ауқымды жағдайы туындайды, тиісінше, қаржы корпорация қаржысының ортасын және сәйкесінше қаржы қатынастарының саласындағы экономикалық мазмұнын білдіру.

Қаржылық қарым-қатынас (байланыс) туындайды:

- құрылтайшылар арасында (акционерлер, меншік иелері) меншікті капиталды тиімді пайдалану және байланысты қалыптастырубойынша, сондай-ақ дивидендтер және проценттерді төлеу;

- корпорация және басқа да ұйымдармен өнімді өткізумен және өндіріспен байланысты, есеп айырысу мерзімдерін және әдістерін, сондай-ақ міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдері;

- корпорация және оның бөлімшелерімен ішкікорпорация бойынша қаражатты қайта бөлу;

- корпорация және зейнетақы қорынан тұтыну мен еңбекақы жағдайы бойына жалдамалы қызметкерлер;

- корпорация және мемлекеттің қаржы жүйесімен байланысты осы төлемдерді жүзеге асыру және алымдар, салықтарды есептеу үшін салық салынатын базаны қалыптастыру;

- корпорация мен қаржы-несие институттарымен тарту жөнінде және бос ақша қаражатын орналастыру (несиені алу және өтеу, сақтандыру төлемдері және сақтандыру өтемдері және т.б.);

- корпорация және инвестициялық институттармен байланысты қысқа және ұзақ мерзімді инвестициялар және олар бойынша дивидендтер мен пайыз төлемдері.

Корпоративтік қаржы функциялары. Нарықтық (тауарлық) шаруашылық жағдайында корпоративтік қаржының үш функциясы заңды түрде танылған (Сурет 1):

- 1) капитал, кіріс және ақша қорын қалыптастыру;
- 2) капитал, кіріс және ақша қорын пайдалану;
- 3) бақылау.

Бірінші функция ұдайы өндіріс процесінің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін қажет. Тауар сатудан алынған түсімді бастапқы бөлу есебінен кәсіпорындар мен корпорациялардың қаржы жоспарында көрсетілген арнайы қоры пайда болады.

Капиталды, кірісті және ақша қорын кәсіпорынның (корпорацияның) қаржы жоспарында (бюджетте) қарастырылған мақсатқа пайдалану қаржының **екінші функциясының** экономикалық мәні болып табылады. Кәсіпорын кірісті пайдалану процесінде, ол бөлінеді, қайта бөлінеді және таза пайда есебінен пайда болған ақша қорын нақты жұмсау, ал сол кезде оған тауарлық нысандағы құн қарсы қозғалыс жасайды.

Үшінші бақылау функциясы қаржы кәсіпорын мен мемлекетте кірістің пайда болуына орай, пайдаланылған кезде оның құндық және материалдықмүліктік үйлесімінің сақталуын бақылау үшін қолданылады. Бақылау функциясында қаржыны іске асыру құралы болып бухгалтерлік есепте қамтылған қаржы ақпараты табылады.

Сурет 1 – Корпоративтік қаржы функцияларының мазмұны

Кәсіпорын мен корпорацияның қаржысын ұйымдастыру принциптері оның қызметінің мақсаттарымен және міндеттерімен тығыз байланысты.

1. Шаруашылық қызметті өзін-өзі реттеу. Бұл принцип кәсіпорынға қолда бар материалдық, еңбек және қаржы ресурсының негізінде өндірістік және ғылыми-техникалық даму жөнінде шешім қабылдауға, сондай-ақ оны іске асыруға толық дербестік беріледі.

2. Өзін-өзі өтеушілік және өзін-өзі қаржыландыру. Кәсіпорын өзін-өзі өтеген жағдайда ол қарапайым ұдайы өндірісті өзінің меншікті көзі есебінен қаржыландырады, сонымен бірге бюджет жүйесіне салық төлейді. Өзін-өзі қаржыландыруда жұмыстың пайдалылығы ғана емес, сонымен бірге жай шектеліп қалмай, керісінше, кең салалы ұдайы өндірісті де қамтамасыз ететін қаржы ресурсын, сондай-ақ бюджеттік жүйесінің кірісін де коммерциялық негізде қалыптастыра алады.

3. Айналым қаражатын қалыптастыру көздерін меншік және қарыз бойынша бөлу шаруашылықтың жекелеген салаларында өндіріс технологиясымен және оны ұйымдастыру ерекшеліктеріне байланысты.

Өндірісі науқанды сипаттағы салаларда айналым қаражатын қалыптастыруда қарыз көздерінің үлесі артуда. Өндіріс науқанды емес сипаттағы салаларда айналым қаражаты құрылатын көздер құрамында көбінесе меншік айналым қаражаты басым.

4. Қаржы резервін құру нарық жағдаяты ықтимал ауытқитын, сонымен бірге өз міндеттемелерін орындамау үшін әріптестер алдында материалдық жауапкершілік артқан жағдайда кәсіпорынның тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін қажет;

5. Қаржылық қатынас мерзімдері – қаражатты пайдалануға және алуға арналған ең төменгі уақыттың алшақтық жасайды, бұл әсіресе валюта бағамдарының өзгерістерін және инфляция шарты кезінде маңызды болып табылады;

6. Жоспарлық-төлемқабілеттілік сұранысы, конъюнктураны есепке алу, шығындар мен сату көлемінің сәйкестігін қамтамасыз ету;

7. Икемділік – инвестициялық қызмет және жоспарлы ағымдағы шығындар бойынша жоспарлы сату көлемінен асып кеткен қол жеткізілмеген жағдайда маневр мүмкіндігін қамтамасыз етеді;

8. Қаржылық тұрақтылық - бұл тәуекелдің мүмкін болатын деңгейінде төлем мен несие қабілеттілігін сақтай отырып, табыстарды өсіру негізінде қаржыны тарату мен пайдалану арқылы кәсіпорынның дамуын көрсететін қаржы ресурстарының жағдайы.

3. Корпоративтің қаржылық ресурстары

Іс жүзінде осы қағидаттарды іске асыру қаржыны басқару жүйесін ұйымдастыруда және қаржы саясатын өңдеу кезінде жүзеге асырылуы тиіс.

Қаржы саясаты қаржыны корпорацияның құрылтай құжатында белгіленген стратегиялық және тактикалық мақсатқа жету үшін қолданылатын мақсатты бағыт.

Қаржы саясатының мағынасы келесі буындардан құралады:

- қаржыны басқарудың жоғары кірістілікті және коммерциялық тәуекелдерден қорғауды ұштастыратын оңтайлы тұжырымдамасын әзірлеу;
- ағымдағы кезеңде қаржы ресурсы пайдаланылатын негізгі бағыттарды анықтау;
- қойылған мақсаттарға жетуге бағытталған практикалық іс-әрекеттерді жүзеге асыру.

Қаржы саясаты мәселелердің ұзақ шешілетінін және оның ерекшеліктерін негізге ала отырып **қаржы стратегиясы мен тактикасына жіктеледі.**

Қаржы стратегиясы – бұл корпорацияның ірі ауқымды шешімін қарастыратын және болашаққа есептелген, қаржы саясатының ұзақмерзімді курсы.

Қаржы тактикасы- қаржылық байланыстарды ұйымдастыру, шығындар түрлері мен құрылымдық бөлімшелер арасында ақша ресурстарын қайта бөлу тәсілдерін дер уақытында өзгерту арқылы корпорацияның дамуының нақты кезеңінің жекелеген міндеттерін шешуге бағытталады.

Шаруашылық қызметті жүзеге асыру үшін, өнім алу, кірістер мен жинақталған корпорацияларда ресурстардың белгілі бір түрлері пайдаланады: материалдық, еңбектік, қаржылық, соынмен қатар ақшалай қаражаттар.

Корпорацияның қаржы ресурсы – меншікті ақшалай кірістер жиынтығы мен түсімдерден тыс (тартылған және қарыз), кәсіпорынның қаржылық міндеттемелерін орындау үшін арналған, өндірісті кеңейтуге байланысты, ағымдағы шығындарды қаржыландыру және шығындары.

Корпорацияның қаржылық ресурстарының құрылымы 2 суретте көрсетілген.

Сурет 2 – Корпорацияның қаржылық ресурстарының құрылымы

Қаржы ресурстарын қалыптастыру шаруашылық-қаржылық қызмет кезінде олардың қаржылық қатынастардың жүзеге асыруда және іске асыруда кәсіпорындар құру процесінде жүргізіледі.

Корпорацияны құру кезінде қаржы ресурстарын қалыптастыру көздері меншік формасына байланысты негізінде корпорация құрылады. Осылайша, мемлекеттік корпорациялардың қаржы ресурстарын құру кезінде, бюджет қаражаты есебінен қалыптастырылады, жоғарыда тұрған басқару органдарының қаражаты, оларды қайта ұйымдастыруда басқа да осыған ұқсас корпорациялар, және т. б. Ұжымдық кәсіпорындарды құру кезінде, ерікті жарналар мен заңды және жеке тұлғалардың, оларда пай (үлестік) есебінен құрылтайшылардың жарналары қалыптастырылады және т. б. Барлық осы жарналары (құралдар) жарғылық (бастапқы) капитал және кәсіпорынмен құрылған жарғылық қорында жинақталуын білдіреді.

Жарғылық капитал – корпорация мүлкінің оның кредиторларының мүддесіне кепілдік беретін барынша аз мөлшері. Жарғылық капитал кәсіпорын жарғысында белгіленген капиталының бастапқы сомасы. Ақша қоры осының негізінде корпорацияның айналым активі және негізгі қорымен қалыптасады.

Болашақта жұмыс істеу процесінде жеке көздерден құрылатын қосымша, қаржы ресурстары корпорациялар есебінен тартылған және қарыз құралдарын толықтыра алады. Осыдан қосымша қалыптасатын меншікті қаржылық ресурстар құрамына кіреді: резервтік капитал, қосымша капитал, бөлінбеген пайда, мақсатты қаржыландыру.

Резервтік капитал – бұл резервте сақталған, ұйымның меншікті капиталының бөлігі, ішкі сақтандыру үшін оның шаруашылық қызметіне арналған. Ол қолданыстағы құрылтай құжаттары мен заңнамаға сәйкес құрылады. Кепілдігі ретінде мүмкіндіктерін қаржыландыру үздіксіз жұмыс істеуін ұйымдастыру және сақталуын үшінші тұлғалардың мүдделерінің жағдайында қолайсыз нарықтық конъюнктурада резервтік капитал құрылады.

Қосымша капитал – оларды қайта бағалауда айналымнан тыс активтер нәтиже сомасы құнының өсуінен айналымнан тыс активтер салдарынан қайта бағалау. Қосымша капитал жарғылық капиталын ұлғайтуға пайдаланылуы мүмкін, есепті жыл үшін баланстық шығынды өтеу, сондай-ақ басқа да мақсаттарға.

Бөлінбеген пайда – кәсіпорынның жалпы кірісінен (пайдасынан) барлық жұмсалған шығындарды (бюджетке төленген салық сомаларын, кірістен (пайдадан) басқадай бағытарға пайдаланған сомаларын шегеріп тастағандағы қалған бөлігі болып табылады.

Мақсатты қаржыландыру – бюджеттен алынған, мақсатты түсім соммасы.

Мақсатты қаржыландыру- инвестордың мүдделерін қамтамасыз ету үшін күні бұрын межеленген мақсаттарға қол жеткізетін шаралар жүйесін пайдалана отырып, нысаналы мақсатпен қаржы ресурстары мен ақшалай қаражат бөлу, яғни қаржы қаражатын нақты айқындалған мақсаттарға арналған бағдарламаға, сметаға, бюджетке, жарғыға сәйкес арнаулы мақсатпен бөлу.

Қомақты қаржы ресурстары қаржы нарығында жұмылдырылуы мүмкін. Оларды жұмылдыру нысандары болуы мүмкін: акцияны сату, облигация және де басқа да бағалы қағаздар түрлері, сонымен қатар несиелік инвестициялар.

Құралдарыға қаржы-банк жүйесінен келіп түсетін тәртіппен қайта бөлуде, сақтандыруды өтеу; концерндерден, ассоциациялардан, салалық құрылымдардан түскен; пай жарналары; дивиденттер және бағалы қағаз бойынша пайыздар; бюджеттік субсидиялар жатады.

Меншікті капиталдан басқа, корпорацияның қаржылық ресурсы: **тартылған және қарыз көздері есебінен қалыптасады.**

Тартылған қаржы ресурстарының құрамына кредиторлық берешек үшін тауарлар, жұмыстар, қызметтер, сондай-ақ есеп айырысу бойынша корпорацияның ағымдағы міндеттемелерді барлық түрлері жатады: алынған аванс сомасы, заңды және жеке тұлғалардың шотына келесі өнімді жеткізу, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету; кәсіпорынның берешек сомасы бюджетке барлық төлем түрлері бойынша, жұмыскерлер табысынан ұстағандағы салықтарды қоса алғанда; бюджеттен тыс қорларға жарналары бойынша берешек; құрылтайшыларға корпорация берешегі бойынша дивиденд төлеу және т. б.

Заемдық қаржы ресурстар құрамына ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді банк несиелері кіреді, сондай-ақ басқа да ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер, пайыздар аударылатын қарыз қаражатына тартылуына байланысты (басқа банктердің кредит) және т. б.

Меншікті, заемдық және тартылған капитал, ол бір жағынан, корпорациясының қаржы ресурстарына және оның активтерін қаржыландыруға қатысады, басқа жағынан, ол заңды және жеке тұлғалардың, мемлекет- нақты иелерінің міндеттемелерін (ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді) қалыптастырады.

Қаржы ресурсының құрамы, оның көлемі өндіріс көлемінен, оның қызметінен, корпорация мөлшері мен түріне байланысты болады. Сондықтан да қаржы ресурсының көлемі, корпорация жұмысының тиімділігімен, өндіріс көлемімен тығыз байланысты. Өндіріс көлемі неғұрлым көп болса және корпорация жұмысының тиімділігі жоғары болса, меншікті қаржы ресурсының шамасы көп болады және де керісінше.

Кез келген корпорация әрекет емес, оқшауланған, белгілі бір қаржылық ортамен өзара байланыста, яғни ұлттық қаржы жүйесімен және елдің қаржы жүйесі, сатып алушылармен және жеткізушілермен ол өзара іс-қимыл жасайды.

Қаржылық орта әр түрлі мемлекеттік және жеке институттармен ұсынылған. Осындай мемлекеттік институттар болып қаржы Министрліктерімен ұсынылған бюджеттік жүйе, салық және кеден қызметтері, түрлі ұлттық қадағалаушы және реттеуші органдарымен, банк жүйесімен, сондай-ақ халықаралық қаржы және несие ұйымдары табылады.

Халықаралық қаржы ұйымдары болып ХВҚ-ның (International Monetary Found), Әлемдік банк –БҰҰ-ның мамандандырылған ұйым, ХҚДБ (The

International Bank for Reconstruction and Development) құрамына кіретін тобы, Халықаралық даму қауымдастығы (International Development Association), Халықаралық қаржы корпорациясы (International Finance Corporation), өңіраралық даму банктері және басқа да қаржы институттары табылады. Қаржы нарығының келесідей сегменттері ұсынылған: алтын нарығы, валюта нарығы, несиелік нарығы және бағалы қағаздар нарығы.

Бақылау сұрақтары

1. Корпорация қаржысының мазмұнын ашыңыздар.
2. Негізгі корпорация қаржысының байланысын анықтаңдар және сипаттама беріңдер?
3. Корпоративтік қаржының бақылау және бөлу функциясының мазмұны қандай?
4. Корпорация қаржысын ұйымдастырудың негізгі принциптерін атаңдар.
5. Корпорацияға қаржы ресурстары не үшін қажет? Қаржы ресурстары және ақша ағындарының арасындағы айырмашылық қандай?
6. Корпорацияның негізін құрайтын қаржы саясаты

Әдебиеттер:

1. Э.Э.Михель, Р.А.Әмірханов, Г.А.Жолмырзаева. Корпоративті қаржы. Оқулық. Алматы. 2015
2. К.К.Жүйріков. Корпоративные финансы. Учебник. Алматы. 2016.
3. Уакпаева М.М. Корпоративтік қаржы. 6В04144-Қаржы мамандығы бойынша оқу құралы/ Қостанай, 2017. – 149 б.
4. А.С.Кокин, Н.И.Яшина и т.д. Корпоративные финансы. Учебное пособие./ Нижний Новгород: Нижегородский госуниверситет, 2019. – 800с.